

סערת המינוי לא גרמה לקרע בין הנציגים היהודים והיא נשכחה כעבור כמה חודשים, במיוחד כלפי חוץ.

העבודה בעירית ירושלים לא התנהלה על מי מנוחות. כבר עם כינונה של המועצה הנבחרת שרר מתח מתמיד באשר למינוי פקידיים יהודים בעיריה ובדבר סמכויות סגן ראש העיר היהודי, אשר ראש העיר היה אמור לשתפו בענינים אלא שלא עשה כן.

ראש העיר ד"ר חאלדי יסד אמנם מפלגה עצמאית, מפלגת הרפורמה הערבית, אבל היה קשור למופתי ולמפלגתו.

המצב בעירית ירושלים הגיע למשבר לאחר פרוץ המהומות באפריל 1936 והכרזת השביתה הכללית ע"י כל המפלגות הערביות שהתארגנו עם ייסוד הועד הערבי העליון בראשותו של המופתי. אולם, גם אחרי תום השביתה לא השתפר המצב בעיריה.

בזמן ההפוגה לאחר השביתה הגיעה לארץ בשנת 1937 ועדה מלכותית בראשות הלורד פיל שבאה לחקור את נסיבות הפרעות ומהלכן. היא שהתה בארץ חודשיים, קיימה 70 ישיבות ושמעה 120 עדים יהודים וערבים. את העדות הראשית מהצד היהודי מסרו מר בן גוריון ומר חיים ויצמן. באנגליה שמעה הועדה את מר זאב ז'בוטינסקי.

התרגשות גדולה עוררה הופעתו המרשימה של מרן הגרי"צ דושינסקי זצ"ל, בתוך דבריו אמר מרן זצ"ל:

יש לי הכבוד לדבר לפני מע"כ, בתוך הרב הראשי של אגודת ישראל בארץ ישראל. בתור שכזה אני מוצא לי לחובה להשמיע לפני מע"כ את קול התורה המקודשת גם למע"כ, אשר עם ישראל, בתור עם התורה, קבל ושמר אותו עבדו ועבור כל עמי התבל. אני יודע שברגע זו רוחשים לבבות של מיליוני החרדים בעולם הגדול יחד אתי את התפלה שד' יצליח אותי למצוא את הדברים הנכוחים אשר יכנסו ללב מע"כ.

אדוני הלורד, ועדה הנכבדה, היודע את התנ"ך יודע, שבני עם התורה לא עלו לארץ הקדושה בתור זרים, כל התורה כולה מעידה שהקב"ה כרת ברית לא ינתק בין עם ישראל וארץ הקדושה, יותר ממחצית מצות התורה הן תלויות בארץ, וא"א לקיימן בחו"ל.

להלן המשיך מרן הגרי"צ דושינסקי זצ"ל ואמר:

התורה הקדושה הועידה לעם ישראל את הארץ הקדושה, אולם מפי אותה התורה אנו מצווים לא לכבוש את ארץ ישראל ביד חזקה ולא לשאוף להשתלט על אחרים. אבל אנו בטוחים שבאותה מדה ששבי הגולה ימלאו יותר את רצון ה' כפי שהוא מתגלה בתורה ויעשו את הבית הלאומי למשכן התורה בכל ענפי החיים הכלכליים והתרבותיים. ^{אוצר החכמה} באותה מדה נהי' יכולים לקוות שהקב"ה יטה לב תושבי הארץ עלינו לטובה להסיר מלבם חששות ושנאה. ויתחרו אתנו בהתאמצות לעשות את הארץ הקדושה לאי של שלום ואהבה בין איש לרעהו, ובין לאום ללאום, עד אשר יבוא הזמן המאושר שבו יעברו מן הארץ כל הפילוגים שבין עמי התבל, ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים.

ובשם עם התורה שאגודת ישראל רואה את עצמה זכאית לדבר בשמו, הנני מבקש שברוח והכונה של המנדט, שהועמד באופן כה נפלא לעזרת יעודי הנביאים, לא תעשינה הגבלות בעליה וברכישת קרקעות, וברוח וכוונת המנדט תנתן אפשרות להקים בארץ זו ארץ הנבחרת מאת ההשגחה העליונה, בית נכון לא רק לעם ה' כי אם גם לתורת ה'.

אחת שאלתי אותה אבקש: תנו עיניכם ולבכם אל מצב וגורל רבבות אלפי ישראל, בנים הנדחים ממקום ירושת אבותיהם, אשר מאז הצהרת בלפור, נתחזקה בהם התקוה להגשמת שאיפתם, ועיניהם נשואות עתה אל מע"כ, נא לא לאכזב את תקותם, ובחכמת אלקים אשר בלבבכם ^{אוצר החכמה} תחפשו דרך לצאת ידי טובת כל התושבים לברכה ולשלום כל הארץ".

דברים המרגשים של מרן הגרי"צ דושינסקי זצ"ל שיצאו מעומק לבו הטהור, עשו רושם עצום על כל שומעיהם והופעתו היתה לשיחה ברחוב היהודי-החרדי.

ועדת פיל המליצה להקים בארץ ישראל שתי מדינות - יהודית וערבית. המדינה היהודית תכלול את מישור החוף, עמק יזרעאל והגליל. השטח בין ירושלים ליפו יהיה בחסות חבר הלאומים, וכל השאר יהיה לערבים. התגובות היו שונות. היו יהודים שהוקסמו מהמלה "מדינה". אחד מחסידיה הגדולים של החלוקה היה מר דוד בן גוריון שקבע כי התכנית היא המאורע הגדול ביותר מאז הצהרת בלפור. היו רבים, ובראשם זאב ז'בוטינסקי, ששללו את התכנית ודיברו בלעג על "המדינות".